

خزان جمعیت

ایران از نظر تعداد متوسط فرزندان در خانواده، میان 26 کشور منطقه جایگاه بیست و پنجم را دارد

خزان جمعیت

ایران پیر می شود، اما فرزندانش به فکرش نیستند تا عصای دستش باشند در دوران کهنسالی و با استفاده از نیروی جوانی‌شان بتوانند از تهدیدهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی که قلب او را نشانه رفته، فرصت بسازند. این کم‌توجهی این روزها سبب شده ایران بسرعت در حال از دست دادن نیروی جوان و جمعیتش باشد، به همین خاطر از لحاظ تعداد متوسط فرزندان خانواده‌ها در بین 26 کشور منطقه در جایگاه بیست و پنجم قرار گرفته است؛ رتبه بیست و پنجم ایران نشان می‌دهد که تعداد متوسط فرزند در خانواده‌های ایرانی نسبت به خانواده‌های کشورهای دیگر منطقه بسیار پایین‌تر است.

کشورهای غربی تا دیروز برای متقاعد کردن دیگر کشورها از کدهایی مانند انفجار مولود و بمب جمعیتی استفاده می‌کردند، اما این سیاست اشتباه خیلی زود سبب شد این روزها پارک و مدرسه‌های آنها خالی از کودکان شود. علاوه بر این سیستم‌های بازنشستگی آنها با مشکل روبه‌رو شده و بدرستی نمی‌توانند از سالمندان‌شان مراقبت کنند؛ به همین دلیل این روزها کدهایی مانند خزان و زمستان جمعیتی رسیده اند و بیشترین و بهترین مشوق‌ها را برای فرزندآوری در نظر می‌گیرند. اینها را علی‌اکبر محزون، مدیرکل دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی سازمان ثبت احوال کشور می‌گوید.

آن طور که او و جمعیت‌شناسان تاکید می‌کنند، در کشورمان اکنون در شرایط مناسبی از نظر جمعیتی قرار داریم، شرایطی که کارشناسان آن را پنجره جمعیتی می‌دانند؛ زیرا حدود 71 درصد جمعیت کشور را انسان‌های جوان و میانسال تشکیل می‌دهند.

اما این شرایط مطلوب خیلی زود از دست می‌رود، چون در خوشبینانه‌ترین حالت پنجره جمعیتی تا سال 1410 بازخواهد ماند و پس از آن تا چند قرن آینده تکرار نخواهد شد. مدیرکل دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی سازمان ثبت احوال کشور یاد آور می‌شود: باید از این شرایط مناسب نهایت استفاده را کرد؛ زیرا از ایران به عنوان کشوری که نرخ مولودش بسرعت در حال کاهش است یاد می‌کنند.

مشکلات فرهنگی و اقتصادی

در این بین کارشناسان مشکلاتی را که بر سر راه فرزندآوری زوج‌های جوان وجود دارد به دو گروه اصلی اقتصادی و فرهنگی تقسیم می‌کنند. درواقع به نظر آنها مشکلاتی مانند نبود درآمد و شغل و تورم سبب شده برخی از زوج‌هایی که شرایط مالی مناسبی ندارند، نتوانند برای آینده خود برنامه‌ریزی مناسبی داشته باشند به همین دلیل برخلاف میلشان فرزندآوری را به تاخیر می‌اندازند. اما در این بین هستند زوج‌های جوانی که از وضع مالی مناسبی برخوردارند، اما به دلایلی مانند ضعف در مسئولیت‌پذیری یا کم‌الطوبی مفرط از فرزندآوری گریزان هستند. سالار مرادی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس در گفت‌وگو با جم‌جم می‌افزاید: در شهرهای کوچک مسائل اقتصادی مانند نبود شغل و درآمد سبب افزایش مهاجرت شده به همین دلیل سن ازدواج بالا رفته و از آمار ازدواج کاسته شده است. اما به نظر این عضو کمیسیون اجتماعی، مشکلات در کلانشهرها و برای زوج‌هایی که مشکل مالی ندارند متفاوت است. او خاطرنشان می‌کند: برای این افراد هنوز شعار فرزند کمتر زندگی بهتر قابل توجه است و به دلایلی مانند مسئولیت اجتماعی بالا تمایلی به فرزندآوری ندارند.

مرادی معتقد است سیاست‌های تشویقی جمعیت به این زودی‌ها نتیجه بخش نخواهد بود به همین دلیل بهتر است برای تغییر نگاه حاکم بر جامعه که هنوز فرزند کمتر زندگی بهتر است برنامه‌ریزی کرد.

احساسی برخورد نکنیم

کارشناسان زیادی هستند که بر لزوم تغییر سیاست‌ها برای افزایش جمعیت در اسرع وقت پافشاری می‌کنند، اما هستند کارشناسانی که در رابطه با سیاست‌های افزایش جمعیت نظر دیگری دارند. برای نمونه عباس صلاحی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس معتقد است نباید به این مساله به شکل احساسی نگاه کرد، زیرا برای داشتن جامعه‌ای پربار باید آینده آنها را نیز در نظر گرفت و برای فرزندآوری بیشتر به فکر شغل و مسکن افراد بود. او در گفت‌وگو با جم‌جم می‌افزاید: جامعه به سمت پیری می‌رود، اما باید به مسائلی مانند معیشت خانواده، اشتغال و کمبود فضای آموزشی نیز توجه کرد.

در واقع به نظر صلاحی برای طرح‌های افزایش جمعیت باید مرحله به مرحله پیش رفت و ابتدا آن را به شکل پایلوت اجرا کرد. او یادآور می‌شود: اکنون اعتبار عمرانی کشور صفر است و نباید فراموش کرد که افزایش مولود نیز به اعتبار نیاز دارد؛ زیرا براساس برآوردهای انجام شده این طرح دست‌کم به 8000 میلیارد تومان اعتبار نیاز دارد.

قوانین فراموش شده

درباره قوانینی که در مجلس برای افزایش جمعیت دنبال می‌شود نیز می‌توان گفت قانون جامع جمعیت که از پاییز سال 92 و قانون افزایش باروری که در اواخر همین سال در انتظار تصمیم‌گیری نمایندگان مجلس است، هنوز راه به جایی نبرده است. کبری خزعلی، رئیس شورای فرهنگی اجتماعی زنان و عضو شورای انقلاب فرهنگی در گفت‌وگو با جم‌جم درباره سرنوشت این قوانین تصریح می‌کند: قانون افزایش نرخ باروری از سوی شورای نگهبان به مجلس برگردانده شد، اما

نمایندگان آن طور که باید پیگیر آن نشده‌اند، قانون جامع جمعیت نیز هنوز در کمیسیون‌های مجلس به سر می‌برد. این درحالی است که خزعلی تاکید می‌کند در دولت نیز شرایط مناسبی نیست، زیرا سیاست‌های افزایش جمعیت در وزارت بهداشت تاکنون از مقام توصیه فراتر نرفته و سیاست‌ها کماکان روی کنترل جمعیت است. نباید فراموش کرد که سیاست‌های مناسبی نیز تاکنون در کشور دنبال شده و بر اثر آن شهروندان به فرزندآوری تشویق شده‌اند، عضو شورای انقلاب فرهنگی در این باره توضیح می‌دهد: برای نمونه می‌توان به تسهیلات در نظر گرفته شده برای سربازان متاهل و مرخصی‌هایی که برای دانشجویان متاهل در نظر گرفته شده، اشاره کرد. با توجه به اظهار نظر کارشناسان در خصوص بحران پیری جمعیت که تهدیدی برای آینده کشور محسوب می‌شود باید از مسئولان خواست با تلاش برای بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی شهروندان از دغدغه‌های آنها بکاهند و شرایطی ایجاد کنند تا زوج‌های جوان برای فرزندآوری و آینده‌شان قادر به برنامه‌ریزی شوند.

مهدی آیینی
جامعه